

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

Via e-post:
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.md@regeringskansliet.se

Remissvar En moderniserad taltidningsverksamhet

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) lämnar härmed sitt yttrande över promemorian En moderniserad taltidningsverksamhet (Ds 2024:22).

Om Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)

MTM tillhör Kulturdepartementet och har till uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och att arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur, nyheter och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning.

MTM främjar universell utformning av litteratur, nyheter och samhällsinformation. Genom vägledning och kommunikationsinsatser gentemot såväl offentliga som kommersiella aktörer verkar myndigheten för att fler produkter och tjänster inom läsområdet blir mer tillgängliga. Exempel på produkter och tjänster som myndigheten tillhandahåller och utvecklar är bland annat taltidningar, talböcker, punktskriftsböcker och lättläst litteratur. Därtill distribuerar MTM även teckenspråkig litteratur för personer med hörselnedsättning och ansvarar för utgivningen av den lättlästa nyhetstidningen 8 SIDOR. MTM tillhandahåller även tillgängliga medier åt de svenska biblioteken där det digitala biblioteket Legimus utgör navet i verksamheten. Myndigheten arbetar också med forskning och utveckling av ny teknik för produktion och läsning.

Genom förordningen (2010:769) med instruktion för Myndigheten för tillgängliga medier har MTM därtill ett uppdrag att göra kulturtidskrifter tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten bedriver också en taltidningsverksamhet som i dagsläget styrs av förordning (2013:9) om taltidningar och mottagarutrustning.

Tillgängliga medier utgör en förutsättning för att garantera den enskildes demokratiska rätt till nyheter och samhällsinformation. En förutsättning för att ett inkluderande och tillgängligt samhälle ska bli verklighet är att alla medborgare kan ta del av såväl nyheter som samhällsinformation vid samma tidpunkt och med samma förutsättningar.

Sammanfattning

MTM välkomnar promemorian i dess helhet. MTM är särskilt positiv till förslaget om en ny taltidningsförordning. Den nya förordningen innebär att taltidningsverksamheten moderniseras och breddas för att följa medieutvecklingen samt möjliggör för MTM att tillgängliggöra fler typer av medier än endast dagstidningar.

MTM välkomnar även att den nya definitionen av taltidningar innehar en högre grad av teknikneutralitet och att promemorian innehåller förslag som innebär en breddning av vilka innehålls- och spridningsformer för nyheter och samhällsinformation som kan inkluderas i taltidningsverksamheten.

Därtill ser MTM positivt på att målgruppsdefinitionen avseende personer med syn- eller annan läsnedsättning haft definitionen i 17 § i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som förebild samt att endast allmänna nyhetsmedier som bedöms uppfylla kraven för mediestöd enligt lag (2023:664) om mediestöd ska beviljas taltidningsstöd.

MTM bedömer att de minskade anslagen för taltidningsverksamheten som framkommer i regeringens budgetprognos för kommande år kan komma att påverka hastigheten och omfattningen av implementeringen av de åtgärder som framkommer av promemorian.

Taltidningsnämnden har inkommit med ett eget yttrande avseende promemorian, vilken har bilagerats i detta remissvar.

Myndighetens synpunkter

MTM:s allmänna synpunkter

MTM välkomnar promemorian i dess helhet och anser att denna beskriver taltidningstjänstens möjligheter och utmaningar på ett korrekt sätt.

MTM ser särskilt positivt på att taltidningsverksamheten föreslås moderniseras och breddas för att följa medieutvecklingen samt taltidningsläsarnas önskemål och behov. MTM ser även positivt på att en ny taltidningsförordning tas fram, då den tidigare förordningen blivit föråldrad. MTM tillstyrker förordningens utformning och de ändringar som föreslagits i förordningen.

4.2 En ny definition av taltidning

MTM välkomnar att den nya definitionen av en taltidning medför att myndigheten i större utsträckning kan tillgängliggöra både nuvarande och framtida nyhetsmedier i taltidningstjänsten. Med en teknikneutral definition av en taltidning och ett nyhetsmedium kan myndigheten anpassa utbudet utifrån målgruppens behov och den tekniska utvecklingen.

4.3 Myndigheten för tillgängliga medier ska tillhandahålla en taltidningstjänst

MTM välkomnar att målgruppsdefinition avseende personer med syn- eller annan läsnedsättning i den nya taltidningsförordningen haft motsvarande

definition i 17 § i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) som förebild. En stor del av myndighetens verksamhet riktar sig i dagsläget till personer med syn- eller annan läsnedsättning i enlighet med definitionen i upphovsrättslagen. En överensstämmelse i målgruppsdefinitionen innebär att MTM i större utsträckning kan koordinera arbetet i myndighetens olika verksamhetsgrenar, vilket medför att MTM på ett mer resurseffektivt sätt kan uppfylla myndighetens uppdrag.

5.1 Tillgängliggörande i taltidningstjänsten

MTM välkomnar särskilt förslaget om att även andra medier än allmänna nyhetsmedier får göras tillgängliga i taltidningstjänsten.

Förslaget innebär att även annan nyhets- och samhällsinformation kan tillgängliggöras i taltidningstjänsten, så som exempelvis kommun- och regionaltidningar. Detta skapar en större valfrihet för MTM:s målgrupp och möjliggör att dessa kan ta del av även andra typer av nyheter och samhällsinformation. MTM är därtill särskilt positiv till formuleringen i 5 § tredje punkten i den nya taltidningsförordningen om att medierna ska *efterfrågas av personer med syn- eller annan läsnedsättning*. På så vis ställs läsarens önskemål i fokus och säkerställer att MTM tillgängliggör de medier som efterfrågas av läsarna.

7.1 Vad stöd får lämnas för och till vem

MTM välkomnar förslaget om att det enbart ska vara allmänna nyhetsmedier som av mediestödsnämnden vid Mediemyndigheten bedöms uppfylla kraven för mediestöd som ska beviljas taltidningsstöd från MTM. MTM:s bedömning är att allmänna nyhetsmedier utgör en stor del av läsarnas regelbundna nyhets- och samhällsinformation. Allmänna nyhetsmedier bör fortsatt kunna ansöka om taltidningsstöd för att de ska uppmuntras att producera sitt innehåll som taltidningar och sälja taltidningsprenumerationer.

Övrigt innehåll i taltidningstjänsten kommer främst från kommuner, regioner och statliga myndigheter och uppfyller därmed inte kraven om att ansöka om mediestöd. De medier som får tillgängliggöras i taltidningstjänsten enligt förslaget men inte kan erhålla taltidningsstöd bedöms vara få.

Det finns därtill en nytta, såväl resursmässigt som rättsäkerhetsmässigt, med att endast en instans prövar huruvida ett medium utgör ett allmänt nyhetsmedium enligt definitionen i lagen. Denna nytta överstiger det fåtalet mediers eventuella begränsningar kring att ansöka om taltidningsstöd.

11.6.1 Konsekvenser för Myndigheten för tillgängliga medier

MTM:s nuvarande beräkningar kring implementering och utveckling av taltidningstjänsten enligt de förslag som lämnas i promemorian är gjorda utifrån det anslag som MTM haft för taltidningsverksamheten fram till och med budgetåret 2024. Av regeringens budgetprognos för kommande år framkommer att myndigheten kommer att erhålla minskade anslag för taltidningsverksamheten. Detta kan komma att påverka omfattningen och implementeringstakten av de förändringar som ska genomföras i enlighet med promemorian.

MTM anser att anslaget för taltidningen på sikt behöver återställas till en nivå som säkerställer att MTM ska kunna genomföra promemorians utvecklingsförslag fullt ut till gagn för taltidningsläsarna.

Promemorian beskriver väl de utökade resursbehov och kostnadsbesparingar som MTM ställs inför vid ett genomförande av utredningens förslag. Omfattningen av de utökade resursbehoven överstiger dock enligt MTM:s bedömning de kostnadsbesparingar som myndigheten kan göra i samband med de föreslagna förändringarna. Ett exempel på en kostnadsökning avser införlivandet av befintliga prenumeranter av regionala och kommunala taltidningar i taltidningstjänsten. Dessa prenumeranter finns i dagsläget inte i taltidningstjänsten och kommer att vara i behov av såväl mottagarutrustning som användarstöd i form av exempelvis hembesök för installation och utbildning avseende taltidningsutrustningen med väsentligen ökade kostnader för MTM som följd.

I tillägg till detta planerar MTM även för åtgärder avseende den löpande taltidningsverksamheten som medför kostnadsökningar. Exempel på sådana åtgärder utgör bland annat nyförvärv av utrustning i syfte att ersätta utdaterad sådan. Ny utrustning behövs också till de nya taltidningsläsarna som tillkommer med anledning av promemorians förslag. Därtill löper avtal med bärande leverantörer ut inom kort varvid prisnivåerna vid en förnyad upphandling sannolikt kommer att behöva justeras i förhållande till rådande inflation med en kostnadsökning som följd.

Sammantaget är det angeläget att det minskade anslaget för taltidningsverksamheten återställs för att MTM ska kunna implementera aktuella förslag utan fördröjning samt fortsätta bedriva en god taltidningsverksamhet till gagn för användarna.

Taltidningsnämndens synpunkter

Taltidningsnämnden, vilken utgör ett särskilt beslutsorgan inom MTM och som innehar vissa uppgifter inom taltidningsområdet, har till MTM inkommit med synpunkter avseende den aktuella promemorian. Taltidningsnämndens yttrande bifogas som en bilaga till MTM:s remissvar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Magnus Larsson. Föredragande har varit handläggare Maria Dahlbeck och produktägare Ulf Wikman. I beredningen har även verksamhetsutvecklare Daniel Frelén, enhetschef Marie Ivarsson och verksjurist Eva Wei deltagit.

Magnus Larsson
Generaldirektör

Bilaga

Taltidningsnämndens yttrande

Kulturdepartementet

Promemorian En moderniserad taltidningsverksamhet (Ds 2024:22)

Taltidningsnämnden lämnar följande yttrande över promemorian En moderniserad taltidningsverksamhet (Ds 2024:22).

Om Taltidningsnämnden

Taltidningsnämnden är ett särskilt beslutsorgan inom MTM. Nämndens uppgift är att främja utgivning av taltidningar. Ledamöterna utses av regeringen. Taltidningsnämnden ansvarar för sina egna beslut.

Taltidningsnämndens synpunkter

Taltidningsnämnden tillstyrker promemorians förslag att taltidningsnämnden avvecklas och att nämndens uppgifter överförs till Myndigheten för tillgängliga medier.

Detta yttrande har beslutats av taltidningsnämnden. Föredragande har varit ordföranden.

Vid föredragningen närvarade även ledamöterna Kristina Adolfsson, Per Hultengård och Björn Kullander. Ledamöterna Kajsa Rohdin och Peter Tjernberg har därefter tagit del av förslaget.

Cecilia Hanö
Ordförande